Vecinică fie amintirea Marei Regine!

Cuvântul unui ostaș
la moartea Reginei Maria

In crepusculul unei seri de vară, trupul de oțel al Majestății Sale Maria, Regina tuturor românilor, s'a frânt în veșnicie.

S'a frânt trupul, dar nu și sufletul. Sufletul rămâne pururi straje incremenită lângă mult trauditul nostru neam, spre a continua să-l mângâie, să-i inspire, să-l susțină în vremi de grea primejdie, cum numai Majestatea Sa a știut să-l mângâe, să-l inspire, să-l susțină.

In fața acestei dureri naționale, întreaga simțire românească se pleacă frântă de durere peste racla Majestății Sale Regina Maria și întreg scrisul românesc și-a mobilizat puterea de evocare spre a proslăvi icoana Celei mai mândre și mari Regine.

Se cuvine ca și un ostaș al credinței și al iubirei de Tron să-și plece genunchii, în fața Augustei Defuncte, se cuvine să se audă și glasul tranșeii pe care Majestatea Sa a străbătut-o, a însuflețit-o și a susținut-o cu puteri supra umane.

Și ca unul ce am stăruit și eu în tranșeea morții, în covârșitoarea mea durere, încep a-mi aminti din bruma trecutului, de chipul Majestății Sale Regina, care s'a așezat, în veci de veci, în inimile ostașilor din timpul războiului, ca un sfânt talisman.

marș forțat ajunge seara pe înălțimile dela Nicolina, unde se oprește.

Majestatea Sa vine intru întâmpinare, ne aruncă scânteeri poruncitoare, din ochi, și mărturisesc sincer că în acele clipe, dacă n'am fi fost încadrați într'o disciplină cu anume reguli de ținută militărească, am fi îngenunchiat cu toții în fața Ei, ca în fața unei divinități.

Abia instalați la Copoi, și iată că apare prin surprindere în mijlocul bivuacului, pe care-l străbate cu pași plini de majestate. Am încercat să-i spun câteva cuvinte, am bâlbâit. Cine putea oare ține piept acestei voințe mistuitoare?

Magnetismul ce a răspândit în sufletele noastre, ne-a lăsat pe toți năuci.

E cu adevărat un supra-om.

❖

La Mărășești, mare enervare în tranșee; soldații au simțit-O că era în preajma lor și murmur s'a ridicat: — „Să se depărteze, să se depărteze din loc primejdios. De va fi omorită, ce ne facem fără Ea". S'a depărtat, frontul s'a liniștit, deși deasupra ploua foc și dedesupt curgea sânge.

In spitalele din dosul frontului, a fost cu adevărat miraculoasă în

il constitue catastrofa dela Adjud, unde trenuri întregi cu munițiuni explodau și valuri de sânge udau ponoarele, în timp ce Majestatea Sa incremenită locului, ca o stâncă granitică, stăpânea cu răceală polară sinistrul tablou, spre înmărmurirea noastră a tuturor și a Rușilor deopotrivă.

De bună seamă că legenda va picura în sufletele generațiilor viitoare ceva din măreția sufletului Majestății Sale, domolitoare de furtuni năpraznice.

Este locul să repet cuvintele scripturii: — „Tainice sun căile Domnului".

Regina Maria a plecat la război cu Majestatea Sa Regele Ferdinand ca doi luptători neînfricați. A ținut „cot la cot" în tot timpul viforniței și astăzi Majestatea Sa pleacă în cealaltă lume, ținând cotul spre dreapta.

Pleacă în aceeași zi în care a plecat ilustrul Ei soț acum unsprezece ani.

Fostul luptător din tranșee se găsește îndreptățit să facă o comunicare a morților: Ei voesc, ca în clipa solemnă, când trupul Majestății Sale va fi coborît în mormânt și Regina războiului va începe să treacă în revistă supremă morții înșiruiți pe toate câmpurile de bătălie ale armatei

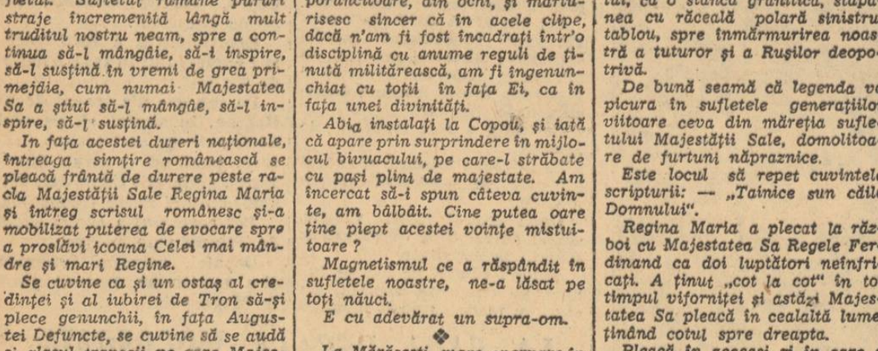

Regele Ferdinand și Regina Maria asistând la trecerea armatei române peste Tisa (4 August 1919)

Acolo, pe înălțimile Dobrogii, unde am cunoscut botezul de sânge, imaginea Majestății Sale Regina se coboară în fiecare clipă în rândurile noastre. Era întâia mână ce se punea pe fruntea rănitului, întâia picătură de apă, pe care o cereau buzele muribundului, întâia vedenie ce apărea sub ploapele de sânge. Nu știu dacă lumea de azi își poate da seama ce a însemnat această primă vedenie în rândurile oștirii, nu știu dacă poate să-și imagineze ce-a fost această adorare până la superstiție pe care ostașul o păstra mândrei Regine.

Eram pe malurile Neajlovului, încercând să dau alt curs istoriei războiului; Majestatea Sa se găsea în palatul dela Cotroceni, unde își înmormântase ultima odraslă domnească, în timp ce tunul bubuia neîncetat la apa Neajlovului.

„Os din os" domnesc se împletea în rugul de jertfă al neamului și durerea îi dăduse o efigie de zeitate, o seninătate impietrită, ce-i mărea convingerea, și, cu pași hotărîți, continua să înainteze spre piscul depărtat, ce l-a ales ca obiectiv de atins: „Încheierea tuturor semințiilor Românești. După pohta cea pohtită".

Începând grozava retragere a armatei, stăpânește cu sălbatică voință trupele, împiedicând dizoluția lor.

Dar nu se mărginește numai la aceasta, ci în drumul spre Moldova intră în cele mai umile colibe de țăran, aducând cuvânt de mângâere și îmbărbătare.

Ajunge în Iașul marilor suferințe, unde prin întunerec abia își găsește câteva scânduri pentru odihna trupului.

Calvarul unor suferințe a atins culmi nebănuite.

Infernul lui Dante pălește, față de infernul Iașului din grozava iarnă. Tifosul exantematic seceră cumplit, lipsuri de tot felul se întâlnesc la orice pas, speranțele s'au topit, curajul se clatină, dar Majestatea Sa e de veghe.

Desprinsă din lumina strălucitoare a Tronului Românesc, se coboară în mijlocul gloatei, pășește în rândurile oștirii ca o apariție supra naturală, cu puteri divine pe care le posedă numai marile personalități; intră în spitale, lipsite de foc, în acea teribilă iarnă, lipsite de hrană, de medicamente, de îngrijiri, și amenințate de primejdiile unei teribile contagiuni și nu se dă în lături dela nici o primejdie, ca să aducă alinare celor suferinzi.

Incetul cu incetul, speranța, încrederea, curajul, apar din nou la orizont în momentul când plesneau mugurii de aerul primăvăratec.

Dar nu s'a isprăvit.

Tronul țarilor a trosnit din temelii, armata rusă e în descompunere, bolșevicii vor să ia prizonieră Familia regală și guvernul.

Panică indescriptibilă la Iași.

Al 9-lea de Vânători este chemat să stăpânească situația și în

alinarea suferințelor. E suficient să spun că a vegheat o noapte întreagă lângă un muribund și nu l-a părăsit, până ce nu i-a închis pleoapele și i-a încrucișat mâinile pe piept.

După clipele tragice ale rezistenței noastre, din Moldova, am văzut-O pe Majestatea Sa Regina Maria, la Tisa, când armatele noastre biruitoare își făceau drum spre Buda-Pesta.

La capul podului dela Solnok unde îmbia soldații cu flori și cuvinte de îmbărbătare. Peste întruparea Ei măreață plutea, de astădată, lumina gloriei în care crezuse ca nimeni altul.

Alături de marele Său soț și Rege, Majestatea Sa Ferdinand, Intregitorul de neam, părea o piatră de hotar pe care veșniciile nu vor putea să o șteargă niciodată din memoria acestui popor. Va sta acolo deapururi așa cum am văzut-O eu, ca un Arhanghel ce printr'o hotărâre divină ne punea în drepturile noastre milenare.

Dar cine ar putea să înșirue, în câteva clipe fugare, uriașa personalitate și toate faptele din războiul nostru pe care l-a stăpânit cu neînfricată voință?

Nu s'a găsit nimeni până astăzi să facă această istorie și va trece mult timp până să se cunoască tot ce stă scris în diferitele hrisoave despre faptele Reginei tuturor Românilor. Cu toată această lipsă, Majestatea Sa a trecut depe acum în eternitate. Legenda care s'a țesut împrejurul mult regretatei Dispărute, atinge proporții fantastice în imaginația poporului Românesc.

Punctul culminant al legendei române, să încremenească toată suflarea românească. Să încremenească trenurile în mersul lor pe câmpurile României-Mari, să încremenească vapoarele pe întinsul mărilor, să încremenească aeroplanele în văzduh, să încremenească până și pruncii în brațele mamelor, pruncii născuți cu capul pe glia strămoșească, către care s'a îndreptat ultimul gând al Majestății Sale. Și după reculegere tot românul să se întoarcă cu fața spre zarea răsăritului și, făcându-și semnul sfintei cruci, să înalțe rugăciune: „Doamne, Dumnezeul nostru, primește-O pe Ea întru împărăția Ta, în loc de odihnă, în loc de verdeață și încetează-I suferința, că destul a suferit pe acest pământ pentru neamul românesc". Și acum, ca încheere, cu taina morții în suflet, mă gândesc la valul pulberilor omenești, din fața cărui nu s'a abătut nimeni, nici chiar Majestatea Sa Regina Maria, pe care eu am crezut-O eternă.

Trebue să ne dăm seama că biruitorul destin al Majestății Sale Regelui Ferdinand cât și voința de supra om a Majestății Sale Regina Maria, s'au trecut ca zestre dreaptă și măreață în trainica domnie a Majestății Sale Regelui Carol al II-lea, în fața Căruia să ne plecăm și să facem zid în jurul Lui așa cum am făcut și în preajma Marilor Săi Părinți, spre a putea duce corabia cu destinele neamului în toată siguranța spre zări nelămurite și pline de tainice întrebări.

General „A la suite"
RASOVICEANU

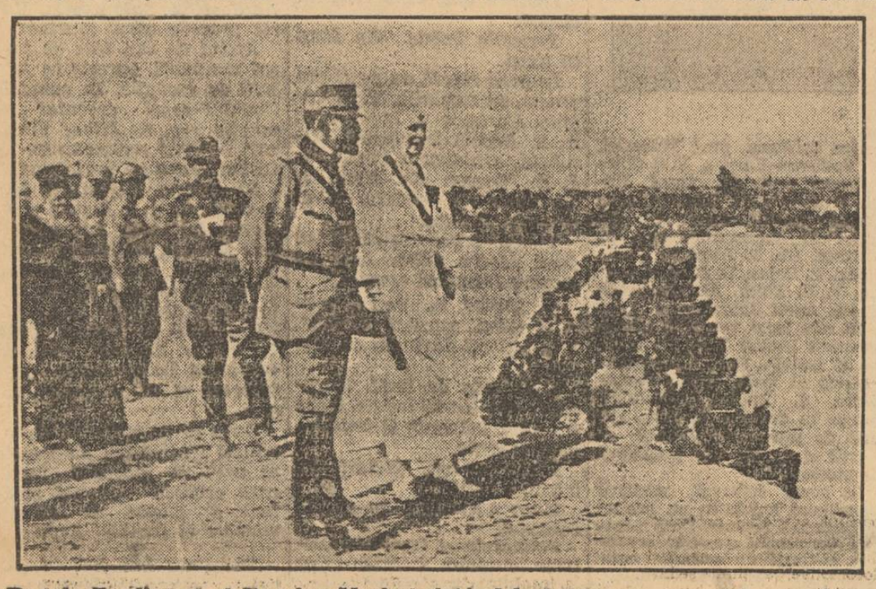

Regele Ferdinand și Regina Maria asistând la trecerea armatei române peste Tisa (4 August 1919)

M. S. Regele Carol II și Principele Regent Paul al Iugoslaviei

Podoaba României

de I. AGÂRBICEANU

Intre frumusețile firești ale României și ale poporului românesc, Regina Maria a venit să strălucească, într'o viață de înaltă tensiune spirituală, ca o vie diademă regală.

A venit prea tânără, prea fragedă, în acest colț de raiu, prea sensibilă și prea bună, spre a nu o fi robit o țărișoară abia încrestată pe harta lumii, plină însă de ineditul estetic în locuri și oameni, — când ea aducea un suflet de mare artistă, dintr'o țară gloriossă, vlăstar regal și împărătesc al unui popor stăpânitor de lume.

Ne-a sosit în țară cu nevinovăția îngerească a tinereții unui suflet de veritabil artist, și nu putea să nu simtă nobletea sufletească a unui popor de rasă aleasă, patriarhal încă în datini, și frumusețile rare ale naturii din țara noastră.

Inainte de a cunoaște răutatea omenească și asprimea vieții unei înalte situații cu răspunderi mari, Regina Maria s'a înfrățit sufletește cu peisagiul românesc din munți și din câmpii, cu minunile artei poporale, flori de lumină ca și fețele sufletului românesc.

Tinerețea și sufletul de poet al Reginei Maria, marea ei sete de viață și neobicinuita căldură expansivă a inimii, ca și latura estetică a vieții românești, în locuri și oameni, au fost temeiul înrădăcinării al unui spirit împărătește înzestrat.

Pentru cine a citit cartea Reginei „Țara Mea", nu mai rămâne un mister contopirea desăvârșită dintre țara și poporul Său, și dorința din ceasul din urmă de a se odihni în pământul acestei țări.

Când au început luptele vieții, cu greutățile și durerile ei, când i-au căzut pe umerii regali răspunderi grele, Regina Maria era întreagă a noastră.

Poporul românesc cu un puternic simț estetic, adânc sensibil la frumusețile vieții și la minunile lui Dumnezeu, s'a uitat la ea, dela început, ca la o floare rară și scumpă, cu entuziasm, cu dragoste mare. Și nu numai poporul din vechiul regat, ci românii de pretutindeni erau mândri și fericiți că au moștenitoare de tron și pe urmă Regină, pe una dintre cele mai frumoase femei ale timpului.

Cu trecerea timpului, această măreață frumusețe și-a desvelit, pe rând, și comorile sufletului Său ales. Au fost tot atâtea fulgerări de lumină și de fericire pentru nația întreagă, de câte ori era cunoscută o nouă calitate spirituală a sufletului celui așa de rar înzestrat.

Tot mai adânc, mai larg și mai cald a fost locul ce și l-a săpat în inima unui întreg popor. Tot pasul Ei a fost urmărit cu bucurie și cu înfrigurare. Dacă intra într'o casă țărănească; dacă cerceta una dintre mănăstirile noastre, sau vechi bisericuțe și schituri de lemn; dacă se îmbrăca în costum național; dacă scria un rând pentru gazete, fremăta sufletul unui popor întreg.

Cât de mult a iubit viața, cu tot ce e frumos și sublim în ea!

Privesc reproducerile aduse de ziarele îndoliate, fotografii cunoscute de mult: Regina Maria cu copiii regali. Par tablouri din cele mai bune vremuri ale Renașterii. Dacă și pentru esteticul unei fotografii a știut să pună atâta grijă, cât de mult a trebuit să robească Sinaia, Balcicul, Branul, Cotrocenii, Bărăganul sau munții noștri, pe acest suflet vecinic îndrăgostit de frumos!

Cât de fericiți eram noi românii ardeleni, generația tânără de atunci, când ne cădeau ochii, în reviste sau ziare, pe acele fotografii princiare și regale!

Regina Maria n'a fost numai un mare suflet de artist. Ea a fost o rară și înaltă spiritualistă, care a ars intens din cele mai prețioase candele ale sufletului omenesc.

Avea o temeinică concepție de viață, pe care nu știi dacă și-a câștigat-o prin puternica Ei inteligență, prin marea putere de intuiție a artistului, sau a izvorît din nobletea înăscută a sufletului Său.

Oricât ar părea de paradoxal, am avut mereu convingerea că Regina Maria poate ține locul celui mai excepțional bărbat, când era vorba de largă orientare, de duh pătrunzător, de inteligență sclipitoare, de caracter, de energie și de voință.

Mai rar un suflet așa de bogat înzestrat! In vremea neutralității României, știrile ce ne veniau din țară, ne-au înfiorat și mai mult iubirea pentru Ea. Știam că avem acolo puternic apărător al întregirii neamului.

„Cum să părăsesc acest popor care începuse să se încreadă în mine?... Nu! Nu!

Așa ceva nu se va putea întâmpla niciodată... Chiar dacă alții s'ar fi hotărît să plece, eu m'aș fi înfipt, cu copiii mei în pământul acesta, și ca să ne desprindă din el, ar fi trebuit să smulgă și inimile din noi".

Cuvinte din care țâșnește viziunea marilor conducători de popoare.

Binecuvântată a fost stăruința și lupta Ei! Cu câtă sfială și veneratiune au urmărit-O ochii refugiaților ardeleni, în vremea războiului, trecând ca o arătare bună, din altă lume, dela un spital la altul! Imi părea uneori duhul patriei însângerate, duhul Ei ocrotitor, în tristețea Ei magnifică, plină de noblețe și curaj, — a patriei care nu voia să moară și știa că nu va muri!

Regina Maria a crezut în biruința finală și în ceasurile cele mai negre ale războiului.

Și iată că a venit vremea când, alăturea de acela care azi numără unsprezece ani de viață fără moarte, a trecut Carpații și a venit să-și vadă poporul care atât de arzător a dorit-O!

Drumul Ei, împărătesc, drumul Ei triumfal prin Ardeal, va trăi viu generații după generații în sufletul și amintirea poporului.

Infiorarea buzelor arse de așteptare de țărani și țărance, cari, în genunchi, îi sărutau vestmântul regal, va fi pătruns și în sufletul marei eroine și artiste, dându-I clipa supremă de înfrățire cu tot neamul, și răsplata a tot ce a făcut pentru el.

Podoaba României a căzut azi de pe capul Său. Țara a rămas mai săracă și mai urâtă.

Numai valul recunoștinței creștine înviforat în sufletele românești. Se luptă cu valul durerii. Și, parcă e mai puternic decât acesta!

Doliul florilor

Dintre manifestările românești, cari s'au bucurat de nemărginita atenție a Reginei, care ne părăsește, este fără îndoială una căreia 'i-a fost protectoare până la moarte. Aceasta e cultura florilor.

Dela Crinul Regal până la verdeața peluzelor, dela gingașa orhidee până la sălbatecul tufan, totul a fost apreciat și nu era terasă, ori colț de parc, unde floarea și verdeața, în vase sau în câmp liber, să nu desfăteze ochiul, în cel mai frumos decor.

Gustul Său în aranjamentele florale, alegerea culorilor și diversitatea soiurilor cultivate, făceau admirația celor mai de seamă specialiști, cari au vizitat parcurile regale dela Balcic, Copăceni și Bran, pe cari putem spune că le-a creat deaîntregul.

Zidul de piatră, așezarea spre soare, întinsul mării, nuanța florilor și apa curgătoare, totul se îmbină într'o armonie dând reședințelor regale faima castelelor din povești.

Ele rămân astăzi viitorimei, ca o mărturie a unui suflet de Regină și ca un semn de bună apreciere a grădinarilor Săi.

Pe piatra mormântală a regretatului grădinar Jannin, aflată în parcul dela Balcic, a pus să se sape cuvintele de „prețios colaborator", cu care a putut crea frumusețile de-acolo, iar câmpul întins de dalii, din parcul dela Bran, desfată ochiul prin varietatea culorilor și arată perfecțiunea la care s'a ajuns în crearea de noui și variate forme la aceste minunate flori.

Acelaș lucru și la Copăceni. Sălbătăcia naturii, rusticitatea locuinței și înfrățirea cu obiceiul țării noastre, totul a fost întrebuințat ca să dea cel mai frumos efect.

S'a adoptat orice nouă creație în horticultură, dar întrebuințarea lor formează o originalitate, care se desfășoară din belșug în arta florală și în arhitectura peisagistă dela cele trei castele.

Florile 'I-au fost dragi, ori unde le-a întâlnit. Și n'a fost manifestație horticolă și expoziție de flori, pe care să n'o patroneze și să n'o încurajeze.

Cine nu-și amintește de prezența Sa la deschiderea expozițiilor societății de horticultură, de cuvintele de laudă ce adresa expozanților și de premiile ce le acorda? Chiar când, întâmplător, lipsea din țară, „Cupa Reginei Maria" figura totdeauna printre distincțiile oferite celor mai buni horticultori.

A iubit florile, ce 'I-au fost tovarășe de suferință până în ultimele clipe și le-a dorit s'O însoțească până la mormânt în culoarea lor aprinsă.

Plâng astăzi crinul alb adus din Balcicul iubit și gladiolus, garoafele și trandafirii roșii pe Regina lor.

Prof. ERNEST GRINȚESCU

Poporul grec cinstește amintirea Reginei Maria

Atena, 23 (Rador). — In tot timpul zilelor din urmă, numeroase dovezi de participare sinceră a poporului grec la doliul națiunii române au continut să fie primite la legația României.

Toți membrii guvernului, șefii autorităților militare și civile, demnitarii Curții, au prezentat condoleanțe și registrul deschis la legația României a fost acoperit de un mare număr de semnături.

Mâine dimineață, cu prilejul funeraliilor defunctei Regine Maria, legația română va face să se celebreze un serviciu religios solemn la Mitropolie.

Requiemul va fi oficiat de Mitropolitul Primat al Greciei Crisostom, înconjurat de clerul Mitropoliei.

Vor asista A. S. R. Principele Moștenitor Paul, Casa civilă și militară a Regelui, doamnele de onoare, d. Metaxas, președintele de consiliu, membrii guvernului, corpul diplomatic, șefii autorităților civile și militare, ofițerii români aflați la Atena, Liga greco-română și colonia română.

In vederea acestei ceremonii, interiorul mitropoliei Atenei a fost decorată cu draperii violete, cu tricolorul român.

Edificiile publice și legațiile străine vor arbora drapelul în bernă.

❖

Corfu, 23 (Rador). — Din ordinul Regelui George al Greciei, aflat la Corfu, un serviciu funebru va fi celebrat, mâine dimineață, la catedrala din Corfu, pentru odihna sufletului Reginei Maria a României.

Regele George, însoțit de șeful casei militare și de aghiotanții săi, va asista la această ceremonie.

Vor asista deasemeni corpul consular și autoritățile din Corfu.

Doliul echipelor Regale studențești

Cu ocazia morții M. S. Regina Maria, d. prof. Dim. Gusti, directorul general al fundației culturale regale „Principele Carol", a adresat echipelor Regale Studențești, următoarea telegramă:

„Iubiți Echipieri, Cu adâncă durere sufletească vă aduc la cunoștință încetarea din viață a Majestății Sale Maria nobila Regină a României și Augusta Mamă a Majestății Sale Regelui Carol II.

„Impărtășind cu toții jalea care s'a abătut asupra țării și care apasă inima Inaltului nostru Ctitor și Indrumător să rostim în toate satele cu nestrămutată iubire și credință rugăciuni pioase pentru Regina Intregirii Neamului. Profesor Dimitrie Gusti".

Intreaga Iugoslavie deplânge moartea Reginei Maria

Belgrad, 23 (Rador). — *Atât presa cât și opinia publică iugoslavă au acordat durerosului eveniment al morții Reginei Maria a României cea mai mare atențiune.*

Dela 19 Iulie și până astăzi, ziarele iugoslave au publicat numeroase fotografii, reportagii și date biografice, preamărind pe marea dispărută. Ele sublintază meritele Suveranei defuncte în serviciul patriei și descriu în culorile cele mai calde marea operă a Reginei Maria pe tărâmul național, cultural, social etc.

Ziarele publică deasemenea numeroase fragmente din opera literară a Reginei Maria, prezentând-o ca una din cele mai strălucite scriitoare ale vremii Sale și calificând-o ca una din personalitățile care au lăsat un nume strălucit în istoria Europei.

Pe de altă parte, înalții demnitari din capitala Iugoslaviei au vizitat legațiunea României și au prezentat condoleanțe, iar nenumărate persoane au semnat în registrele deschise la legație.

Toate edificiile publice au arborat drapelul în bernă, în semn de doliu.

❖

In ziua de 24 Iulie se va oficia un serviciu religios solemn la Patriarhia din Belgrad, în prezența Inalților Regenți, a ministrului României și a înalților demnitari ai statului.

❖

Belgrad, 23 (Rador). — *Intr'un articol consacrat Reginei Maria a României, ziarul „Samoprava" scrie că moartea marei Suverane domină astăzi toate împrejurările din România, deoarece Regina Maria a fost sufletul țării Sale și Și-a impus cele mai mari sacrificii pentru a pregăti poporului Său ziua glorioasă a eliberării.*

„Moartea Reginei Maria a României, scrie ziarul, n'a lovit numai poporul român prieten, ci și pe aliata sa Iugoslavia, a cărei Regină este una din ființele Ei cele mai iubite.

„Delegații naționale din toată Europa se înclină astăzi cu smerenie în fața rămășițelor Augustei Suverane, care a strălucit în viață nu numai prin lumina rangului Ei de Regină, ci și prin lumina scrierilor Sale. In numele Iugoslaviei va îngenunchia în primul rând Regina Maria, fiica Sa, care la primirea dureroasei știri s'a grăbit să plece dela Londra, unde se afla, spre Palatul Cotrocenl, transformat într'un cămin al durerei.

„Prințul Regent Paul și principesa Olga vor îngenunchia și ei, împreună cu membrii suitei lor. Iugoslavia întreagă participă în mod sincer, la această dureroasă și veșnică despărțire".

Ziarul reamintește afecțiunea pe care Regina Maria a României a avut-o pentru Iugoslavia și încheie declarând că rugăciunile întregului popor iugoslav O vor însoți mâine spre locuința cea de veci.

Doliul Curții Regale bulgare

Cu prilejul încetării din viață a Reginei Maria, Curtea Regală bulgară a luat doliu pe 15 zile, începând dela 18 c.

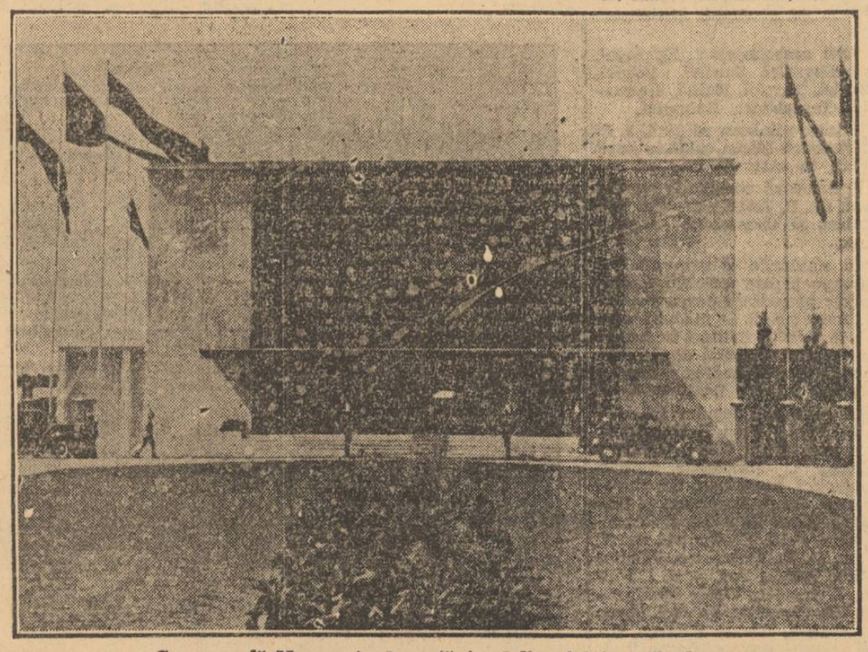

Gara regală Mogoșoaia drapată în doliu violet-cardinal

Principele Frederic de Hohenzol lern cu M. S. Marele Voevod Mihai și d. E. Urdăreanu, ministrul Palatului